

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling

Kamillevej 10

2770 Kastrup

Tlf. 32 46 05 45

www.bibliotek.taarnby.dk

Klik på Lokalhistorisk Samling

Vi har publikumsmaskine med adgang til internettet og mange slægtsforskerlinks.

Åbningstider:

Mandag 16.00 - 20.00

Tirsdag 12.00 - 16.00

Fredag 12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på:

Kastrupgårdssamlingen

"*Midt på Amager*"

&

"Kastrup Glas"

Åbent Tirsdag til søndag

14.00-17.00

Onsdag tillige

14.00-20.00

Plyssen

Amager Strandvej 350:

**Permanente og
skiftende udstillinger**

Åbent Lørdag og søndag

13.00-16.00

MÅNEDSBLADET

Glemmer du

HØSTTID

Nr. 7 - August 2004

Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling

Forsideillustration:

Høet skal køres hjem til Ullerupgård. Ca. 1955

I denne udgave af "Glemmer du" er der hentet inspiration fra:

Til Ullerup. Landsbvliv og bygmingsregistrant, TLS 1994

Samt erindringer i Lokalthistorisk Samling fra Karen Nielsen, Reinhard Rasmussen, Hans Zimling, og Henry Fagerli-Nielsen

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af: Tårnby Kommune - Lokalthistorisk Samling

Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen

Layout i dette nummer: Inger Kjær Jansen

Første skoledag

Første skoledag står for døren, og de nye skoleelever ser hen til dagen med spænding. Her er dagen blevet til realitet for et nyt kuld på Skottegårdsskolen i 1973.

mange damer, var der jo heller ikke, og da både gartner Suhr og pakmester Danielsen syntes, at jeg var en flink og fornuftig ung mand, ja, så fik jeg lov til at pakke tomater resten af tiden.

Der var naturligvis forskellige prisnoteringer på 1. og 2. og 3. sortering.

3. sortering "aberne"/"bøf-tomaterne" var den mest interessante.

Der er høstet jordbær hos handelsgartner Ole Nielsen "Elmegård" ved Amager Landevej. 1936.

Fra venstre: ?, Johan Zimling, Jacob Bernitt, Henning Nielsen, Peter Hansen, Nygård, og fru Erna Nielsen

For det første var det de billigste, og de havde den virkning på kunderne ude i butikkerne, at kunderne ikke kunne vurdere, hvor meget en stor kroget "bøf-tomat" vejede. Og de vejede jo altid dobbelt så meget, som kunden troede, og på den måde fik frugthandleren et øget salg i tomater. De blev solgt efter vægt.

HØST

Afgrøderne på Amager har været domineret af grønsager. Det er et slidsomt arbejde, specielt om foråret hvor der sås og plantes, samt om sommeren, hvor der skal udplantes og luges. Det er noget nemmere på et almindeligt landbrug, hvor man plejer at have en forholdsvis stille periode mellem såning af korn og høsten.

Sommeren var en travl dag på gårdene på Amager, for da skulle der -foruden de øvrige arbejde med grønsagerne- også høstes korn.

I det følgende fortælles om denne hektiske periode, som den blev oplevet af såvel børn som voksne.

Gulerødder, løg og kartofler

Fælledens sandede jorder indbød til bl.a. dyrkning af gulerødder og kartofler. Herom fortæller Helge Hjeds (født i 1931):

Gulerødderne, der blev dyrket her, er af de fineste verden overhovedet er blevet præsenteret for: cylindriske, samme tykkelse fra top til den afrundede spids. De så

ud som om de var lavet på maskine, sprøde og næsten saftige. Som tegn på, hvor sprøde de var, kan jeg fortælle, at når vi "knækkede gulerødder af" skulle vi være meget forsigtige. Det foregik i oktober måned omkring efterårsferien. Gulerødderne blev løsnet med plov, trukket op og lagt i lange bunker. Så lå man på knæ, tog fra bunkerne og knækkede toppen af og lagde gulerødderne i kasser. Men gulerødderne skulle lægges forsigtigt, for hvis man lod dem falde en 10-20 cm., slog de revner.

Forinden var løgene taget op. De blev lagt i specielle flade kasser med en tværpind til at bære i. Disse kasser blev stablet med næsten en kasses mellemrum. På den måde blev det en åben stabel, der gjorde det muligt for løgene at stå og lufttørre.

Når kornhøsten var overstået, var det tid til at tage kartofler op. De blev pløjet op med en speciel plov med flad fjæl til begge sider, bagkanten med 4-5 fingre, så kartoflerne blev løftet op og bredt ud.

Der er høstet tidlige gulerødder på Ny Kastrupgård ca. 1950

På den lille fælled ved Nøragersmindevej, hvor rideklubben ligger i dag, og på den store fælled for enden af Frieslandsvej op til det inddæmmede Vestamager blev de berømte Kongelundskartofler dyrket i sandjord.

Kongelundkartoflen blev behandlet på en speciel måde. Den måtte ikke vaskes, og der var fastlagt helt præcise regler for fremstilling og markedsføring. Det var

ikke alle i Ullerup, der var med til at fremstille Kongelundskartoflen. På Jansens Minde købte man læggekartofler et år og lod dem spire i stalden. Der blev taget fra til læggekartofler af avlen til det følgende år, De overvintrede i roekælderen

Kornet og høet høstes

Reinhard Rasmussen (født i 1920 i Maglebylille) fortæller

En spændende tid var også, når der skulle høstes, det var jo med selvbinder og kornet blev sat i stakke, og siden kørt hjem, det var høje læs, man kørte med. Jeg har prøvet at sidde oppe på sådant et læs korn. Det gynger, så man er bange for, at det skal vælte.

Hans Zimling (født på Saltholm i 1919) fortæller:

Når skoledagen var forbi, gik vi hjem. Det vil sige ikke altid, for sommetider havde vi fået besked på at gå direkte til den opdyrkede mark, der lå på østsiden af øen. Det var en tur på tre kilometer. Der hjalp vi så til med forskellige gøremål, blandt andet når det var

var travlhed om sommeren, det gjaldt også på gartnerierne. Henry Fagerli-Nielsen fortæller om et sommerferiejob på Lille Kastrupgård i 1930'erne.

Da jeg var dreng i Tårnby på Amager, var det meget almindeligt, at drenge tog gartneriarbejde i sommerferien. Og jeg havde bl.a. et job et par år på Lille Kastrupgård på Gl. Kirkevej i Tårnby.

Både "Store" Suhr på Allegården og "Lille" Suhr på Lille Kastrupgård dyrkede tomater i tonsvis, men også agurker.

Agurkehusene var små og smalle, idet planterne helst skal gro op ad "væggene", så der er jo kun plads til få rækker i modsætning til tomater, som gror i store huse, både lange og meget brede med mange rækker tomatplanter, som så bindes op i "loftet".

Lille Kastrupgård havde lange rækker af drivhuse fra Gl. Kirkevej og helt ud til den gamle Lufthavnvej, som tyskerne byggede, omtrent ved Vegas Allè ved Amager Landevej.

Når tomaterne i drivhusene begynder at få farve, høstes de. De plukkes i ret store kasser og køres ind i pakkeriet, hvor de forsigtigt hældes op på skrå borde.

På den anden side står damerne, som skal sortere og det sker ved håndkraft. Man har fat i hver enkelt tomat og lægger dem i små 5-kgs-tomatkasser.

Her fik jeg et betroet job, idet jeg skulle lægge farvet papir i kasserne, hvidt, blå, rødt og gult.

Der var nemlig 4 sorteringer.

Første sortering var fejlfri regulære runde i passende størrelse. Den side hvor stilken sad eller havde siddet, skulle vendes nedad, og ja, resten opad selvfølgelig. Det var der, hvor blomsten havde siddet, og hvor der nu var et ar i midten som en prik.

Det samme med anden sortering, som blot var mindre tomater.

De tomater, hvor blomster-aret nærmest var en streg, var tredje sortering, og denne sortering kaldtes "aber", fordi de var uregelmæssige, skæve og krogede - og mere eller mindre lignede en aberumpe, som man ser det i zoologisk have, altså "aber" eller "bøj-tomater".

Men alle 3 sorteringer er 1. classes varer.

Den fjerde sortering var skravlet og 2. classes varer, som ikke blev solgt på torvet, men gik til industri.

For mig tog det jo ikke meget tid af lægge papir i kasserne. Så

hjul og kunne derfor ødelægge vejbelægningen. Senere gik man over til at få tærskværket transporteret med en petroleumsdrevet traktor.

Man kan næsten ud fra tærskholdets stillingsbetegnelser danne sig et indtryk af arbejdsgangene. Der var ansat 13 mand i alt: 1 fyrbøder der også lede arbejder, 1 ilægger, 1 pressemand, 2 sækkebærere, 2 mand ved bordet, 2 avnebærere, 1 stakkemand, 3 mand ved halmen. Det værste arbejde var at bære avnerne, da de både støvede og stak i huden. Avnerne blev i øvrigt brugt som strøelse ved hestene. Fyrbøderen havde den højeste løn og prestige, han og ilæggeren var en overgang også de eneste der fik kost på gårdene. Lønnen blev fastlagt efter forhandling mellem de forskellige tærskværker på Amager.

Der var strenge instrukser om, at al rygning var forbudt p. g .a. af den store brandfare - en anden instruks lød på, at kaffen skulle være drukket inden kl. 13!

Flere gårde havde i øvrigt et specielt "tærskkaffestel", sandsynligvis fordi tærskholdet ikke hørte til de renvaskede, når kaffen skulle indtages.

Arbejdsdagen var lang, 10 timer med kun 1 time sammenlagt til

pauser, da tærskværket skulle videre til næste gård dagen efter. Chrilles Hansen erindrer følgende fra tyvernes Ullerup:

"Der var et leben uden lige med den spruttende og larmende lokomobil, Støj, støv, børn, hunde på jagt efter mus i stakkene, måben-de tilskuere og en nervøs madmor i køkkenet. Hendes mad måtte sandelig ikke være ringere end stedet de kom fra. Jo, der skete noget, mens tærskningen stod på.

Reinhard Rasmussen husker endvidere fra Maglebylille:

Når så tærskværket kom til byen, og der blev tærsket kunne man høre den brummende lyd fra tærskværket over hele byen. Jeg kan huske, at når der blev tærsket ovre hos Poul Corneliussens far, så var vi drenge derovre. Vi kravlede op på hanebjælken og sprang ned i avnerne, det var skægt, men var det bygavner var det så som så med det skæppe, for de avner sidder fast alle steder på kroppen.

Tomathøst

Det var ikke blot på gårdene der

sommer at høste hø og korn. Det skulle rives sammen og læsses på en hestevogn og dernæst køres hjem. Det var en tur på tre kilometer, når vi så havde spist til aften skulle høet ind på loftet og trampes sammen, da det ikke måtte stå ude om natten, for høet måtte ikke blive vådt.

Helge Hjeds fortæller

Kornet blev høstet med selvbinde-der, når det var bindemodent. Det var et tungt arbejde som krævede forspand af 3 tre heste hvilket var et arbejde i sig selv. Hvis binderen sprang et neg over og kastede det ubundet, snoede og flettede man en "snor" af halm og bandt dem. Derefter blev alle negene sat i hove., d. v. s. stillet to og to sammen og stillet i traver, rækker med 20-30-40 stykker af sammenstillede neg. Sådan stod kornet og eftermodnede til det var tærskemodent.

Karen Nielsen erindrer om arbejdet "Elmegård" i 1930'erne følgende:

Fra min tidlige barndom husker jeg, at bedstefar havde ret meget jord til gården. Der var ca. 20

tønder land nede bag gården som bedstefar ejede. Men så lejede han ca. 20 tdl. af Hans Fischer, "Helgeshøj". Det stykke jord lå til højre for gården bag de små huse, der lå på række ned langs Jacob Lakjærs jord. De små huse kaldte vi "nede på grundene". Bedstefar lejede også "Østergårds" jord som var at finde på hjørnet af Amager Landevej og Tømmerupvej. Der dyrkede han korn. Det blev tærsket overfor smed Svenningsens. Der var en tilpas bred indkørsel, så man kunne få tærskværket ind på marken. Bedstefar købte også jord på Fægårdsvej i Ullerup. I bedstefars tid kan jeg huske at der jævnligt kom mænd til døren for at søge arbejde på gartneriet. Det var før krigen. Bedstefar kunne tit bruge en ekstra hånd til at luge mellem de små kålplanter eller ved høstens tid. De flittige kom ofte igen fra dag til dag. De fik gerne nogle kartofler eller andre naturalier med sig hjem.

Tærskning

I tærskbogen fra Sundbyernes damptærskværk kan man se at det især var byg og rug man i 1880'erne især dyrkede på Ama-

Tærskværket på besøg på Vestergård i Maglebylille 1908

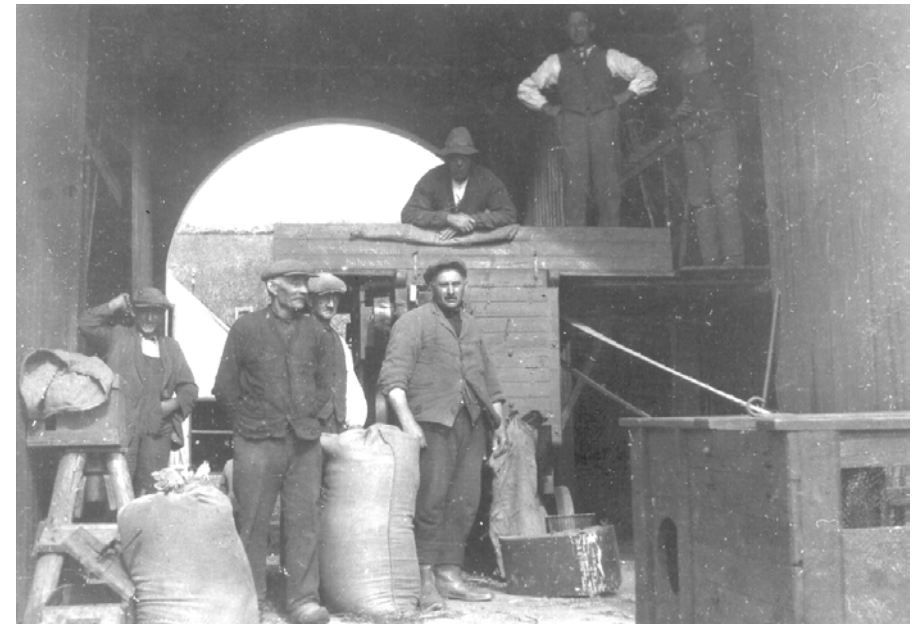
ger, men også havre og hvede.

Anvendelse af mekanisk kraft kom sent til landbruget med undtagelse af et arbejdsområde nemlig tærskningen. Tærskværket, der blev trukket af en damplokomobil fik stor udbredelse i anden halvdel af af 1800-tallet. For at kunne finansiere dette slog bønderne sig sammen i aktie- eller andelsselskaber.

”Aktie-Damptærskeselskabet Taanby Sogn” blev stiftet den 17.5 1878 af nogle aktionærer fra det da opløste damptærskeselskab

”Amager”. Det nystiftede selskab overtog herfra 2 damptærskværker og en slå- og mejemaskine af mærket ”Johnston”. Til at betjene maskinerne blev der ansat maskinmestre og ilæggere.

Det var meget besværligt at transportere maskinerne fra gård til gård. Undertiden måtte man benytte op til fire heste. Kun Sundbyernes Damptærskeselskab kunne selv køre og blev derfor kaldt ”Det selvtransportable”. Retten til benyttelsen af maskinerne, fik man ved en auktion. Ikke aktionærere kunne også leje

Der tærskes på ”Birkegård” i Tømmerup med Hans Jørgensens elektriske tærskværk i. 1945.

tærskværket, men aktionærerne havde førsteret. Aktiedamptærskeselskabet ”Taanby Sogn” blev opløst i 1897.

Damptærskeselskabet fra Tømmerup og Ullerup er det selskab der eksisterede længst- helt op til 1974.

Jordbruger Hans Jørgensen fra Tømmerup konstruerede omkring 1925 sit eget elektriske tærskværk, som han også udlejede.

På den årlige generalforsamling i juni blev der afholdt auktion over rækkefølgen, gårdene skulle have

tærskværket i. Den højstbydende kom til først. Ullerup og Tømmerup skiftedes til at have værket som den første.

Tærskværket i disse to byer blev drevet af en lokomobil, der krævede 4 heste, når værket skulle transporteres fra gård til gård. I 1920 ville man i Ullerup forsøge sig med en traktor i stedet for hestekræfterne. Men da sognerådet krævede, at selskabet udbedrede eventuelle skader på vejene under transporten, gik man bort fra ideen.

Traktorerne havde dengang jern-